

Dünyamızın Bugünkü Şairleri

**Nâzım Hikmet - Aragon - Eluard - Pablo Neruda -
Garcia Lorca - Langston Hughes**

Şiir gün günden daha çok dünyalaşiyor. Roman gibi, hikâye gibi, tiyatro gibi öteki yazı çeşitleri gibi, dünyanın bir ucundaki insanların malı olmaya doğru gidiyor. Bir romancı, başka dilde yazdığı halde, kendini bize yine bir romancı olarak tanıtmakta nasıl geri kalmıyorsa; bir şair için de mesele yine aynı olmağa doğru gidiyor. Dünyamızın bugünkü şairlerini eskiye göre, bugün daha kolaylıkla tanıyorsak, bunun sebepleri herhalde bugün şiirin düne nisbetle daha çok sevildiğinden değildir. Olsa olsa her şeyden önce, bugünkü şiirin dünkü şiirden bir hayli farklı olmasındandır, bugün şiir bir dünya şarkısı olmaya doğru gidiyor. Dünyanın dört bucağındaki şairlerin bu gayreti gün günden daha belli oluyor. Şiirin bir dünya şarkısı olması fikri ise, yenidir sanırım. Eskiden bunu öyle kolay kolay kimse söyleyemezdi. Eskiden de şiir bir şarkı idi, büyüktü, erişilmezdi; ama daha çok kendi memleketinde, kendi dilinde bir şarkı idi, büyüktü. Şiirin yazdığı dili bilmeyen birine, o şiirin büyük bir şair olduğunu anlatmak son derece güçtü. Kazara biri, bunu anlatmağa kalksa, verdiği örneklerle kabul ettiremezdi. Onun için olacak, herkes örnekten çok, düpedüz, fikirleriyle savunurdu. Bir gün, şu bildiğimiz koca Goethe yok mu? İşte onun şiirlerini, fransızcaya çevirmişler, hem de büyük bir mütercim, tuttum onu okudum. Hemen söyleyeyim ki, Goethe'nin büyük olduğuna kendimi bir türlü inandıramadım. Goethe, o şiirleriyle üçüncü derecede bile bir şair değildir. Etrafa sorup soruşturdum. «Goethe'nin dili önemli» dediler. Hangi şairin dili önemli değil? Ama şiir sade dil mi, demektir? W. Whitman için dilin mühim olmadığını kim söyleyebilir? Ama Whitman'ı Çince'ye çevirin, yine büyük şairdir. Yalnız o mu? He-

men bütün yeni şairler öyledir. İşte Nazım Hikmet, Federico Garcia Lorca, Langston Hughes, Pablo Neruda; daha nice-leri her dilde büyüktürler.

Büyüktürler çünkü şiir onların elinde yeni bir mâna kazanarak, bütün insanoğullarının olmuştur. Nasıl? Çünkü yeni şairler şiiri sade dilden ibaret anlamıyorlar. Dil, bir şair için elbetteki en önemli bir vasıta, bir bakıma da gayedir ama, bütün iş bundan ibaret değildir. Bütün büyüklüğünü dile bağlayan şair, bugün sadece kendi memleketinde, o da pek az bir azınlık tarafından anlaşılın, yahut sevilen diylim, bir şair oluyor. Çünkü şiiri biz dili için değil, şiir olduğu için okuyoruz. Yeni şair ise dili ilk kazanılacak bir hedef biliyor. Ondan sonra da hem kendi milletinin halklarına, hem de dünya halklarına yayılmayı, bunun için de eskilerden başka olmanın lüzumuna şiddetle inandığından, şiirin genişleme imkânlarını arıyor. Bugün bu yüzdendir ki, hangi dilden olursa olsun, bir şiirin tercüme edilemeyeceği fikri gittikçe değerini kaybediyor. Bugün şiirin hâlâ tercüme edilemeyeceğini savunanlar, dünya şiirini gerçekten bilmiyenlerdir. Çünkü yeni şair, dili bir kere eskiler gibi anlamıyor. Yeni şairin elinde dil bütün yapmacıklardan uzak, tabii, konuşulan, hem de büyük bir çoğunluğun konuştuğu dildir. Yeni şairin dil oyunları da yoktur. En kısa yoldan söylemeğe gayret eder. Kelimeler için bir ayırma yapmaz. Her kelimenin şiire girebileceğine inanır. Yeter ki, o kelime ebelli bir gerçeği fade etsin, çoğunluğun olsun, kısacası seçkin icadı olmasın. Bizim şairlerimizin hani şu nasibi bir kaç bini geçmeyen, ama kitaplarla olsun, yazılarla olsun, nutuklarla olsun büyüklükleri ileri sürülen şairlerin, herhangi birinin, şiirlerinin kelimelerine bir, bakın. Hâtradan, hülya-

dan geçilmez. Onların bütün soyut, sade aydın kişilerin kafasında birer izlenimleri olan kelimeler olduğunu, belli bir şeyi göstermediklerini görürsünüz. Yeni şair bu tarafı ile de yenidir. Peşin bu taraf onun şiirinin nasibini genişletir.

Sonra yeni şiir hemen bütün vezin kalıplarını kırmıştır. İleri sürdüğü yeni şekil, her bakımdan daha kullanışlı, daha tabii ve daha yapmacıktan uzaktır. Daha çok, bütün dillerde yaşaması kabil olan bir şekil, bir kalıptır.

Üstelik yeni şair, daha anlaşılır bir hale gelmek istiyor. Böylelikle de, az çok herkesin malı olmayı, şimdiye kadar devam edegelen, sade belli bir zümreye, bir sınıfa yöneltmeyi kabullenmiyor. Kalabalığa itibar etmeyi, onu fethetmeyi istiyor. İşte bütün bunlar da, şiiri bir dünya şarkısı yapmaya götürüyor. Gerçekten yeni dediğimiz bugünkü şairlere bakınız, hep bunu görürüz. Hepsinde bu genişlemek arzusu vardır. Bugünkü şairler hudut dinlemeden akan nehirlerle benziyorlar. Hepsinde peşin kendi memleketlerinin halklarını, sonra da dünya halklarını fethetmeye çıkar gibi bir hal seziliyor. Hepsinde, geçen yıl dünya Nobel mükâfatını alan T. S. Eliot'da bile, son zamanlarda tutuculuğu, kalıpcılığı ile tanıyan Eliot bile, yeni şairin meselelerini savunuyor; şairin toplumla, sosyal ilimlerle ilgilenmesini, daha büyük bir kalabalığa yönelmesini, bunun için de bugünkü şairin dünkü şairden çok başka olmasının gerektiğini söylüyor.

Hâsılı dünyamızın bugünkü şairleri, şiiri bir dünya şarkısı olmaya götürüyorlar. Dünyanın her yerindeki insanların, bilhassa acı çeken insanların, bir şarkısı olmaya doğru gidiyor. İngiltereye baktığımız zaman bunu böyle görüyoruz; A-

(Devamı 10 uncu sayfada)

Dünyamız n bu güncü şairleri

(Baş tarafı 4 üncü sayfada)
merikaya baktığımız zaman bunu böyle görüyoruz; Fransa-ya baktığımız zaman bunu böyle görüyoruz. İşte İngilterenin bugünkü şairleri, başta, W. H. Auden olmak üzere, C. D. Lewis; fakir, yorgun, ümitsiz halkın üzerine eğilmişler, şiirlerinde onların nabızları atıyor. İnsanları büyük bir aşkla sevdiklerini görüyoruz. T. S. Eliot, The Waste Lond «Harap ülke» şiirinde, beceriksiz idareciler elinde bir toprağın nasıl bir işe yaramaz hale geldiğini anlatır. W. H. Auden, şiirlerinde olsun, On the Frontier, The ascent of F. 6, gibi tiyatrolarında olsun, Londranın halk mahallerini, ova halklarını tasvir eder. Louis Mac Neice'in İspanya harbine karşı, faşistlere karşı döğüştüğü malûmdur.

İşte Amerikan şairleri, işte bütün dünya dillerinde yaşayacak olan, şiiri hakikaten bir dünya şarkısı yapan, büyük Zenci şair Langston Hughes, işte Archibald Mac Leish, Robert Frost, Carl Sandburg.

Bugünkü dünya şiirine büyük bir etkisi olan W. Maikovsky, Alexandre Blok, Boris Pasternak, şiiri bir dünya şarkısı yapanların başında gelir.

Aynı şekilde şiiri gerçekten, bütün insanoğullarının bir şarkısı yapan, Fransız şairleri bunların başında da: Aragon, Eluard, ilk hatıra gelenlerdir.

Keza büyük İspanyol şairleri: Fredico Garcia Lorca, Antonio Machado.

Sonra Latin Amerikasının, öleli bir hayli olduğu halde, tesiri bir türlü azalmayan, İspanyol diliyle konuşan, bütün insanların gönlünü alan Ruben Davio'u, unutmak mümkün değildir.

Yine bilhassa bugün, dünyamızın en büyük şairi olan Pablo Neruda, şiiri bir yeryüzü şarkısı yapanların en büyüğü olarak karşımıza çıkıyor.

Keza İtalyan şairleri: Umberto Saba, Eugenio Moutale, Alfonso Gattos.

(Devamı yanda)

Dilleri diğer Avrupa dilleri kadar yaygın olmıyan, ama yine de seslerini duyduğumuz Yunan şairleri içinde, 1933 de ölen gerçekten büyük bir şair olan, Constantin Cavaly, Alman istilâsı sırasında ölen Costis Palmanas, yeni şiirin bir öncüsü olan Angelos Sikelianos'ı saymadan geçmek mümkün değildir.

Macar şairleri içinde de hem ressam, hem büyük bir şair olan, Fransızcaya bir çok şiirleri çevrilen Joseph Attila, Ladislas Gereblyes.

Silezi Şarkısı adlı kitabıyla büyük bir ün salan Çek şairi P. Bezruc, Stanislas Neumann, seslerini bize kadar duyuranlardandır.

Nihayet artık bugün dünyanın kabul ettiği, birinci derecede dünya şairleri arasında yer alan Nâzım Hikmet de şiirleriyle bütün dünya halklarına hitabetmiyor mu?

Daha nicelerini, şiiri, hep bir yeryüzü şarkısı yapmak için, yeryüzünün bütün insanların anlayabileceği, duyabileceği, bütün insanlara, ekmek yerine, aşk yerine, ümit yerine geçecek; bir barış şarkısı olacak, insanları besleyecek bir şiir için didinirken görüyoruz. Bugün yeni şiirin rotası her yerde bu oluyor. Bunun içindir ki, biz bugün, şiirleri ancak bütün dünya dillerinde yaşayabilecek olanlara yeni şair, diyoruz.

Daha ileri giderek de, şiirlerinin başka dillerde yaşamak kabiliyeti olmayanlara bugünün şairi diyemiyoruz. Şiir, bugün ancak onların sayesinde ki, herkesin olmuştur. Şairin bugün eski tahtından inip, sokaklara çıkması, aramıza karışması da yine onların eseridir.

N. İlhan BERK

